

др Даница Поповић

научни саветник Балканолошког института САНУ

Биографија

Рођена је 1951. године у Београду. Дипломирала је 1976. на Филозофском факултету у Београду, на групи за историју уметности, магистрала 1981 (*Средњовековни надгробни споменици у Пећкој патријаршији*), а докторску тезу (*Српски владарски гроб у доба Немањића*) одбранила је 1989. За асистента-приправника изабрана је 1984. на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета. На Филозофском факултету, најпре у звању асистента а затим доцента, ради до 1996. године. Од 1994. до 1996. била је на дужности управника Института за историју уметности Филозофског факултета. Од 1996. ради у Балканолошком институту САНУ, у звању научног сарадника. Године 1999. унапређена је у звање вишег научног сарадника, а 2007. у звање научног саветника.

У свом научно-истраживачком раду усмерена је на истраживање средњовековне српске и византијске уметности, њихових културних и идејних основа. Нарочиту пажњу посветила је појединим запостављеним темама, као што су сепулкрална уметност владара и високог клира, фунерарни натписи, култови светитеља и реликвија, пештерно и пустињско монаштво.

У циљу ових проучавања, годинама је вршила теренска истраживања на подручју Србије, Црне Горе и Македоније, сарађујући са многим регионалним, културним и научним институцијама. Имала је више студијских боравака у иностранству (Грчка, Бугарска, Француска, Русија, САД, Грузија). Учествовала је са рефератом на бројним научним скуповима у земљи и свету – у Софији, Кишињеву, Москви, Тбилисију, Лондону, Паризу, Солуну.

Члан је редакција часописа „Зограф“, „Balcanica“, „Гласик Друштва конзерватора Србије“, „Иницијал“, као и едиције *Полис* издавачке куће *Clio*. Члан је Матичног одбора за историју, археологију и етнологију Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије. Члан је Српског комитета за византологију при Византолошком институту САНУ. Стални је члан сарадник Матице Српске, Нови Сад.

Од 2001. године руководилац је пројекта Министарства за науку и технологије *Црквена организација, сакрална уметност и духовни живот на подручју Балкана од средњег до 17. века*. Од 2006. руководи пројектом *Средњовековно наслеђе Балкана – институције и култура*. Од 2000. до 2007. године руководила је пројектом *Пештерно монаштво у области Полиња*, у сарадњи са музејом у Пријеполу. По позиву са Одељења за историју уметности Филозофског факултета у Београду, учествовала је, као члан комисије и ментор, у изради бројних докторских и магистарских теза.

Библиографија

Монографије

1. *Српски владарски гроб у средњем веку (The Royal Tomb in Medieval Serbia)*, Београд 1992, 216 стр. + 54 тех. прилога + 21 фотографија.
2. *Манастир Куманица на Лиму (The Monastery of Kumanica, southwest Serbia)*, Београд 2004, 99 + 55 техничких прилога и фотографија (са М. Поповић).
3. *Под окриљем светости. Култ светих владара и реликвија у средњовековној Србији (Under the auspices of sanctity. The cult of holy rulers and relics in medieval Serbia)*, Београд 2006, 365 стр.
4. *Дечанска пустиња. Келије и скитови манастира Дечана (The Dečani Desert. The Sketae and Kellia of the Monastery of Dečani)*, Београд 2011, 282 стр. + 136 илустрација (са Б. Тодић и Д. Војводић).
5. *Манастир Жича (Žiça Monastery)*, Београд 2014, 578 стр. + 342 илустрације (са М. Чанак-Медић и Д. Војводић).

Уредништво

6. Ед. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, "Клио", Београд 2004, 652 стр. (са С. Марјановић-Душанић).
7. Ед. *Манастир Морача (Monastery of Morača)*, Зборник радова, Београд 2006, (са Б. Тодић).

Студије, прилози, прикази

1983.

1. Д. Филиповић, *Саркофаг архиепископа Никодима у цркви св. Димитрија у Патријаршији*, Зборник за ликовне уметности 19, Матица српска (1983) 75–93.
2. Д. Филиповић, *Прилог познавању средњовековних надгробних плоча у манастиру Сопотани*, Новопазарски зборник 7 (1983) 35–52.

1984.

3. *Надгробни споменици у цркви св. Петра код Новог Пазара*, Новопазарски зборник 8 (1984) 51–75.
4. Д. Мадас, *Славковица*, Крагујевац 1984, Гласник Српског археолошког друштва 1 (1984) 70–72. (приказ)

1985.

5. *Надгробни споменик архиепископа Саве II из цркве св. Апостола у Пећкој патријаршији*, Зборник за ликовне уметности 21, Матица српска (1985) 71–88.

1986.

6. *Гроб светог Симеона*, in: Осам векова Студенице, Београд 1986, 155–166.

7. *Студеница – гробни храм светог Симеона*, Православље 460 (1986) 6–7.

8. Ingo Herklotz, „Sepulcra“ et „Monumenta“ del Medioevo, Studi sull'arte sepolcrale in Italia, Roma 1985, Зограф 17 (1986) 82–85. (приказ)

1988.

9. *Средњовековни надгробни споменици у Студеници*, in: Студеница и византијска уметност око 1200. године, Ed. В. Кораћ, САНУ, Београд 1988, 491–502.

1989.

10. *Раванички гроб кнеза Лазара*, in: Свети кнез Лазар, Београд 1989, 47–61

11. *Старо гробље у Балетићу*, Новопазарски зборник 13 (1989) 71–92. (са Ј. Ердељан)

12. *Средњовековни надгробни споменици у Дечанима*, in: Дечани и византијска уметност средином XIV века, Ed. В. Ј. Ђурић, САНУ, Београд 1989, 225–236.

1991.

13. *The Cross Triumphant in Studenica and Iuriev–Polski*, in: XVIIIth International Congress of Byzantine Studies, Summaries of Communications II, Moskva 1991, 919–920.

14. *Гроб архиепископа Данила II*, in: Архиепископ Данило II и његово доба, Ed. В.Ј.Ђурић, САНУ, Београд 1991, 329–344.

1992.

15. *Градачки надгробни натписи*, Саопштења XXIV, Републички завод за заштиту споменика културе (1992) 51–62.

1994.

16. *Представа владара над „царским вратима“ цркве Св. Арханђела код Призрена*, Саопштења XXVI, Републички завод за заштиту споменика културе (1994) 25–36.

1995.

17. *Гроб и култ деспота Стефана Лазаревића*, in: Манастир Ресава, историја и уметност, Ed. В. Ј. Ђурић, Деспотовац 1995, 37–49.

18. *Надгробни споменици у Кончулићу*, Саопштења XXVII, Републички завод за заштиту споменика културе (1995-1996) 53–66.

1996.

19. *Старо гробље у Вапи код Сјенице*, Новопазарски зборник 20 (1996) 33–50.

20. Д. Овчаров, *Човек и добре да живее умира*, Софија 1992, Саопштења XXVII, Републички завод за заштиту споменика културе (1995-1996) 273–275. (приказ)

21. *Stećci*, Lexikon des Mittelalters VIII/1, Minhen–Ciriћ 1996, 81–82.

1997.

22. *The Cult of St Petar of Koriša – Stages of Development, Patterns*, Balcanica XXVIII (1997) 210–235

23. С. Марјановић–Душанић, *Владарска идеологија Немањића*, Историјски Гласник 1–2 (1997) 95–98. (приказ)

1998.

24. *Сахране и гробови у средњем веку*, in: Манастир Хиландар, Ed. Г.Суботић, Београд 1998, 205-214.

25. *Мошти светог Саве*, in: Свети Сава у српској историји и традицији, Ed. С.Ћирковић, САНУ, Београд 1998, 251–266.

26. *Средњовековне пећине–испоснице у Призренском крају – предходна истраживања*, Историјски часопис XLIV (1998) 129–154.

27. *Светитељско прослављање Симеона Немање, прилог проучавању култа моштију код Срба*, Зборник радова Византолошког института 37 (1998) 43–53.

28. *Пећинска лавра арханђела Михаила у Расу*, Новопазарски зборник 22 (1998) 15–61 (са М. Поповић)

1999.

29. *Агиазма; Аркосолиум; Гробница; Кивот; Крстионица; Мошти; Надгробне плоче; Надгробни натписи; Реликвије; Саркофаг; Сахрањивање; Стећци*, in: Лексикон српског средњег века, Ed. С.Ћирковић, Р.Михаљчић, Београд 1999.

30. *The Cave Lavra of the Archangel Michael in Ras*, Старићар 49 (1999) 103–130 (са М. Поповић).

2000.

31. *The Political Role of Relics in Medieval Serbia*, in: *Relics in the Art and Culture of the Eastern Christian World*, Moscow 2000, 58–61.

32. *Мошти светог Симеона*, in: Трећа казивања о Светој Гори, Београд 2000, 40–59.

33. *Манастир св. Тројице Руснице – успони и разарања*, Историјски часопис XLV–XLVI (2000) 31–48.

34. *Правители – святыя чудотворцы. Аспект царской идеологии в средневековой Сербии*, in: *Христианство: прошлое, настоящее, будущее*, Тбилиси 2000, 89.

35. *О настанку култа светог Симеона*, in: Стефан Немања – свети Симеон Мироточиви. Историја и предање, Ed. Ј. Калић, САНУ, Београд 2000, 347–369.
36. *Култ краља Драгутина – монаха Теоктиста*, Зборник радова Византолошког института 38 (2000) 309–326.
37. *Чудотворења светог Саве Српског*, in: Чудо у словенским културама, Ed. Д.Ајдацић, Нови Сад 2000, 138–156.
38. *Sacrae Reliquiae Спасове цркве у Жичи*, in: Манастир Жича, зборник радова, Ed. Г.Суботић, Краљево 2000, 17-33.

2001.

39. *The Relics of the True Cross in Medieval Serbia – Function and Meaning*, in: XX e Congres international des etudes byzantines, Pre-actes, III. Communications libres, Paris 2001, 420.
40. *Истраживања у Мокрој Гори*, Ужички зборник бр. 27 (2001) 5-28 (са М. Поповић)
41. *Kvabovani monast' ris udzvelesi nimuši šua saukuneebis serbetian – rasis mtavarangelozta lavra*, *Analecra iberica I*, International Conference “The Rock-Cut Monuments of East and South Europe, Tbilisi 2001, 128-135 (Summary: D. Popović, *The Earliest Appearance of the Rock-cut Lavra in Medieval Serbia – The Monastery of the Holy Archangels at Ras*).

2002.

42. *Пештерни споменици у средњовековној Србији. Резултати и правци истраживања*, Гласник ДКС 26 (2002) 105-109.
43. *Српска владарска translatio као тријумфални adventus*, in: Трећа југословенска конференција византолога, Зборник радова, Ed. Ј. Максимовић, Н. Радошевић, Е. Радуловић, Београд – Крушевац 2002, 189-205.
44. Међународни научни симпозијум, *Реликвије в искустве и културе восточнохристианског мира – Relics in the Art and Culture of the Eastern Christian World*, Москва, 16-19.5.2000, Историјски часопис књ. XLVII (2000), Београд 2002, 317-321 (приказ).
45. *Агиазма из Кончулића*, in: Словенско средњовековно наслеђе, Зборник посвећен професору Ђорђу Трифуновићу, Ed. З.Витић, Т.Јовановић, И.Шпадијер, Београд 2001, 463-473.
46. Л.А.Беляев, *Русское средневековое надгробие. Белокаменные плиты Москвы и северо-восточной Руси XIII-XVII вв.*, Москва 1996, Старинар књ. LI (2001) 197-199 (приказ).
47. *Пећинске цркве и испоснице у области Полимља – досадашњи резултати и правци даљег проучавања*, Милешевски записи 5 (2002) 47-60.

2003.

48. *Агиазма манастира Мораче*, Гласник ДКС 27 (2003) 86-89.

49. *Пустиножителство светог Саве Српског*, in: Култ светих на Балкану II, Ed. М. Детелић, Крагујевац 2002, 61-85.

50. *Relics and politics in the Middle Ages: the serbian approach*, in: Восточнохристианските реликвији, Ed. А. М. Лидов, Москва 2003, 161-180.

51. *Memoria patrijarха Максима*, in: Поствизантијска уметност на Балкану, Ed. Д. Давидов, Зборник Матице српске за ликовне уметности 34-35 (2003) 111-115.

52. *Правители – святыи чудотворци – аспект царской идеологии в средневековой Сербии*, Logos No 1 (Tbilisi 2003) 22-25.

2004.

53. *Shrine of King Stefan Uroš III Dečanski* in: Byzantium, Faith and Power (1261-1557), Ed. Н. С. Evans, Metropolitan Museum of Art, New York 2004, 114-115.

54. *Манастир Куманица на Лиму – вековно светилиште и исходиште чудеса*, Књижевни лист, год. III, бр. 23-24, 1, 12.

55. *Живот у монашкој заједници* in: Приватни живот у српским земљама средњег века, Ed. С. Марјановић-Душанић, Д. Поповић, "Клио", Београд 2004, 525-551 (са Б. Ђукић).

56. *Монах-пустињак* in: Приватни живот у српским земљама средњег века, Ed. С. Марјановић-Душанић, Д. Поповић, "Клио", Београд 2004, 552-585.

57. *Приватност и свакодневица* in: Приватни живот у српским земљама средњег века, Ed. С. Марјановић-Душанић, Д. Поповић, Београд 2004, 5-24 (са С. Марјановић-Душанић).

2005.

58. *Реликвије свете Петке: Gloria Bulgariae – Gloria Serviae*, in: Бугарија и Србија в контекста на византијската цивилизација, Ed. В. Гюзелев, А. Милтенова, Р. Станкова, Софија 2005, 165-191.

59. „Пустинџа“ *Бјеличковица*, Милешевски записи 6 (2005) 109-116.

60. *Српско средњовековно наслеђе у раним немачким бедекерима* in: Са бедекером по југоисточној Европи, Ed. Ђ. Костић, Београд 2005, 117-132.

2006.

61. *Пећинске цркве и испоснице у области Полимља*, Гласник ДКС 30 (2006) 82-85 (са М. Поповић)

62. *Ктитор Мораче и његов култ*, in: Манастир Морача, Зборник радова, Ed. Б. Тодић, Д. Поповић, Београд 2006, 55-72.

63. *Патријарх Јефрем, један позносредњовековни светитељски култ*, ЗРВИ 42 (2006)

2007.

64. *Пештерно манастиво Горњег Полимља – истраживања у 200. и 2006. години*, Милешевски записи 7 (2007) 133-146.

65. *Пустине и свете горе средњовековне Србије – писани извори, просторни обрасци, градитељска решења*, Зборник радова византолошког института 43 (2007) 253-274.

2008.

66. *Међународни симпозијум Routes of Faith in the Medieval Mediterranean*, Солун, 7 – 10. новембар 2007., Гласник ДКС 32 (2008), 222-224 (приказ).

67. *The Monastery of Dečani, History, art and manuscript heritage* in: SLOVO. Towards a Digital Library of South Slavic Manuscripts, <http://slovo-aso.el.bas.bg/dechani.html>, 2008, 52 KB (са Ж. Вујошевић).

68. *Paying devotions to the Holy Hermit: The shrine of St Prohorus of Pčinja*, in: Routes of Faith in the Medieval Mediterranean. History, Monuments, People, Pilgrimage Perspectives, Ed. E. Hadjistryphonos, Thessalonike 2008, 215-226.

69. *Манастир Дечани. Историја, уметничко и рукописно наслеђе* in: Slovo: Towards a Digital Library of South Slavic Manuscripts, Ed. H. Miklas, A. Miltenova, Sofia 2008, 37-55 (са Ж. Вујошевић).

2009

70. *Мермерни свећњаци из манастира Соколац код Бијелог Поља*, Гласник ДКС 33 (2009) 113-116.

71. *The Deserts and Holy Mountains of Medieval Serbia. Written Sources, spatial patterns, architectural designs, Heilige Berge und Wüsten*, in: Byzanz und seine Umfeld, Ed. P. Soustal, Wien 2009, 53-69.

72. *Цветна симболика и култ реликвија у средњовековној Србији*, Зограф 32 /2008 (2009) 69-81.

73. *Desert as Heavenly Jerusalem: the Imagery of a sacred Space in Making* in: New Jerusalem. Hierotopy and Iconography of sacred Spaces, Ed. A. Lidov, Moscow 2009, 151-175.

74. *An Example of Anchoritic Monasticism in the Balkans: the Monastery Complex at Kaludra near Berane* in: Archeologia Abrahamica. Studies in archaeology and artistic tradition of Judaism, Christianity and islam, Ed. L. Beliaev, Moscow 2009, 313-331 (са М. Поповић).

75. *Iconic and Performative in Sacred Landscape. The Cave Monastery of the Archangel Michael in Ras and its Imagery* in: Spatial Icons: Textuality and Performativity, Ed. A. M. Lidov, Moscow 2009, 30-34.

2011

76. *Пустинско манастиво у доба Бранковића*, in: Пад српске деспотовине 1459. године, Ed. М. Спремић, Београд 2011, 117-135.

77. *The eremitic shrine at Kumanica (Serbia): continuity through remaking*, in: Remanier, métaphraser. Fonction et techniques de la réécriture dans le monde byzantin, Ed. S. Marjanović-Dušanić, B. Flusin, Beograd 2011, 239-253.

78. *The hesychasteria of the monastery of Mileševa*, in: Proceedings of the 22nd International Congress of Byzantine Studies, Volume II, Sofia 22-27 August 2011, 90.

79. *Iconic and Performative in Sacred Landscape. The Cave Monastery of the Archangel Michael at Ras and its Imagery*, in: Spatial Icons. Performativity in Byzantium and Medieval Russia, Ed. A. Lidov, Moscow 2011, 75-100.

2012.

80. *Покајничке вериге и крстови из манастира Хиландара. Сидерофори: Прилог проучавању аскетске праксе у православном свету*, Саопштења XLIII- 2011 (2012) 119-136 (са М. Брмболић).

81. Alexei Lidov, *Hierotopy. Spatial Icons and Image-Paradigms in Byzantine Culture*, Moscow 2009, Balcanica XLII-2011 (2012) 217-221 (приказ).

82. *Комплекс манастира Шудикове*, in: На траговима Војислава Ј. Ђурића, Ed. Д. Медаковић, Ц. Грозданов, Београд – 2011, 2012, 379-395.

83. *Иеротопия. Пространственые иконы и образы-парадигмы в византийской культуре*, Москва 2009, Зограф-2011 (2012) 235-237 (приказ).

84. *Култ светог Јоаникија Девичког* in: Византијски свет на Балкану II, Византолошке теме, Ed. Б. Крсмановић, Љ. Максимовић, Р. Радић, Београд 2012, 607-623.

85. *Исихастичке манастира Ђурђеви Ступови у Будимљи*, in: Ђурђеви Ступови и Будимљанска епархија, Зборник радова, Ed. М. Радујко, Беране-Београд 2011, 2012, 323-338.

2013

86. *A staurotheke of Serbian provenance in Pienza*, Зограф 36, 2012 (2013) 157-170.

87. *Гробови црквених поглавара у манастиру Жичи*, Саопштења XLV (2013) 27-47 (са М. Поповић).

2014

88. *Фунерарна функција Спасове цркве у Жичи?*, in: Ниш и Византија, Зборник радова XII (2014), 347-360 (са М. Поповић).

89. *Када је краљ Стефан Првовенчани уврштен у светитеље? Прилог проучавању владарске „канонизације“ у средњовековној Србији*, ЗРВИ 50/2 (2014), Mélanges Ljubomir Maksimović, Ed. Б. Крсмановић, С. Пириватрић, 573-583.

90. *Eulogiae Terrae Sanctae of St Sava of Serbia*, Balcanica XLV (2014) 55-69.

91. *Реликвије Часног крста у средњовековној Србији*, in: Константин Велики у византијској и српској традицији, Ed. Љ. Максимовић, Београд 2014, 99-121.

92. Miodrag Marković, *Prvo putovanje svetog Save u Palestinu i njegov značaj za srpsku srednjovekovnu umetnost* [The first journey of St Sava to Palestine and its significance for medieval Serbian art], Belgrade 2009, Зограф 37, 233-235 (приказ).